
XBI03

Polygono arenastri-Chenopodietum muralis Mucina 1987

Ruderální vegetace
s merlíkem zedním

Tabulka 5, sloupec 6 (str. 171)

Orig. (Mucina 1987b): *Polygono arenastri-Chenopodietum muralis*

Syn.: *Chenopodietum muralis* Slavnič 1951 (§ 31,
mladší homonymum: non *Chenopodietum muralis*
Br.-Bl. in Br.-Bl. et al. 1936)

Diagnostické druhy: *Chenopodium murale*, *Malva neglecta*, *Sonchus oleraceus*, *Urtica urens*
Konstantní druhy: *Amaranthus retroflexus*, *Capsella bursa-pastoris*, *Chenopodium album* agg.,
C. ficiifolium, *C. murale*, *Lepidium ruderale*, *Malva neglecta*, *Plantago major*, *Sisymbrium officinale*,
Solanum nigrum s. l., *Sonchus oleraceus*, *Taraxacum sect. Ruderalia*, *Tripleurospermum inodorum*, *Urtica urens*

Dominantní druhy: *Chenopodium murale*, *Urtica urens*

Formální definice: *Chenopodium murale* pokr. > 5 %
NOT skup. *Chenopodium glaucum*

Struktura a druhové složení. Společenstvo je dvojvrstevné. Přízemní vrstva je složena z nízkých, často poléhavých terofytů, např. *Amaranthus blitum*, *Polygonum arenastrum*, *Stellaria media* a *Urtica urens*. Vyšší vrstva, dorůstající výšky asi 30 cm, není souvislá a je tvořena především merlíkem zedním (*Chenopodium murale*) a laskavcem ohnutým (*Amaranthus retroflexus*). Společenstvo tvoří rozvolněné, druhově chudé porosty (Hejní 1981). Na ploše o velikosti 5 m² bylo zaznamenáno kolem 10 druhů cévnatých rostlin. Mechorosty nebyly na žádné lokalitě doloženy.

Stanoviště. *Polygono-Chenopodietum muralis* je vzácný, na živiny náročný vegetační typ. Dříve se toto společenstvo vyskytovalo při patách výslunných zdí a zídek, na kompostech, rumištích

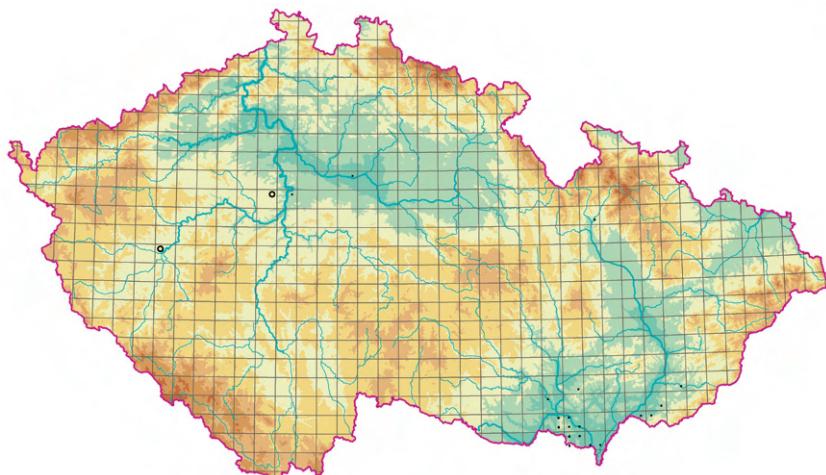
a okrajích hnojišť. Rozmanité byly půdní substráty, které zahrnovaly rumiště s maltou, sprášové hlíny, humózní kompostové půdy a vápnité písky (Hejní et al. 1979). Společenstvo je ve venkovských sídlech v teplých oblastech České republiky pozůstatkem z dob, kdy byly v obcích hojně průsaky splašků, skládky odpadků a všude se volně pohybovalo domácí zvířectvo. Tyto podmínky napomáhaly rozvoji nitrofilních druhů asociace. Nově se může společenstvo šířit ve městech, kde jsou vhodnými stanovišti např. plochy při bázích vysazených okrasných stromů. Specifickými stanovišti jsou nedlážděné plochy v okolí vesnických a městských hospod, kde je v půdě nadbytek amoniakálního dusíku (Mucina 1987b).

Dynamika a management. Vývoj společenstva trvá jen velmi krátce. Merlíky a lebedy, které mají v této vegetaci optimum, klíčí koncem jara za vysokých denních teplot. Maximálního rozvoje biomasy dosahuje toto společenstvo v létě a začátkem podzimu; koncem října mizí. Pro jeho vývoj je důležité, aby se na lokalitě nerozšířily konkurenčně silné vytrvalé druhy rostlin, protože při vytvoření zapo-

Obr. 86. *Polygono arenastrii-Chenopodietum muralis*. Porost merlíku zedního (*Chenopodium murale*) u paty zdi v Borkovanech na Hustopečsku. (Z. Otýpková 2006.)

Fig. 86. A stand of *Chenopodium murale* at the base of a wall in Borkovany near Hustopeče, southern Moravia.

Obr. 87. Rozšíření asociace XBIO3 *Polygono arenastri-Chenopodietum muralis*; malými tečkami jsou označena místa s výskytem diagnostického druhu *Chenopodium murale* podle floristických databází.

Fig. 87. Distribution of the association XBIO3 *Polygono arenastri-Chenopodietum muralis*; the sites with occurrence of its diagnostic species, *Chenopodium murale*, according to the floristic databases.

jené vegetace *Polygono-Chenopodietum muralis* ustupuje. Dnes je *Polygono-Chenopodietum muralis* reliktní archeofytový typ vegetace venkovských a městských sídel.

Rozšíření. *Polygono-Chenopodietum muralis* se vyskytuje v nejteplejších oblastech střední Evropy. Doklady o jeho výskytu pocházejí ze Slovenska (Jarolímek et al. 1997), Maďarska (Borhidi 2003) a Chorvatska (Pandža et al. 2005). V jižní Evropě jsou porosty s *Chenopodium murale* obohacené o různé teplomilné jihoevropské druhy; tyto porosty jsou řazeny k vikariantní jihoevropské asociaci *Chenopodietum muralis* Br.-Bl. in Br.-Bl. et al. 1936 ze svazu *Chenopodion muralis* Br.-Bl. in Br.-Bl. et al. 1936. U nás je výskyt asociace *Polygono-Chenopodietum muralis* doložen z Plzně (A. Pyšek, nepubl.) a Prahy-Ruzyně (Hejný, nepubl.). Hejný et al. (1978, 1979) a Kopecký & Hejný (1992) předpokládají výskyt v nejteplejších územích České republiky, jako je Polabí, Žatecko, České středohoří, Pavlovské vrchy a Podluží, tyto údaje však nejsou doloženy fytocenologickými snímky.

Hospodářský význam a ohrožení. Společenstvo patří k vzácným vegetačním typům České republiky. Mizí s postupnou přeměnou obcí a měst, ve kterých ubývá lokalit s velkou zásobou rostlinám přístupného dusíku. Jeho hospodářský význam je

zanedbatelný, z hlediska ochrany biodiverzity je však významný výskyt kriticky ohroženého merlíku zedního (*Chenopodium murale*).

■ **Summary.** This community with *Chenopodium murale* occurs in villages and cities of warm lowland areas. Typical habitats include sunny sites along the bases of walls, on building rubble, sites near refuse dumps or compost heaps in villages and farms, and bases of tree trunks in city alleys. Soils are rich in nutrients. The vegetation develops in mid-summer. In the Czech Republic *Chenopodium murale* is a very rare, critically endangered species, and the same is true of this association.

XBI04

Malvo neglectae- *-Chenopodietum vulvariae* Gutte 1972

Ruderální vegetace s merlíkem smrdutým

Tabulka 5, sloupec 7 (str. 171)

Nomen inversum propositum

Orig. (Gutte 1972): *Chenopodio vulvariae-Malvetum neglectae* Gutte 69

Jednoletá vegetace polních plevelů a ruderálních stanovišť (*Stellarietea mediae*)

Tabuľka 5. Synoptická tabuľka asociácií jednoleté vegetacie ruderálnych stanovišť (třída *Stellarietea mediae*, část 3: *Sisymbrium officinalis*, *Malvion neglectae*, *Salsolion rutenicae* a *Eragrostion cilianensi-minoris*).

Table 5. Synoptic table of the associations of annual vegetation of ruderal habitats (class *Stellarietea mediae*, part 3: *Sisymbrium officinalis*, *Malvion neglectae*, *Salsolion rutenicae* and *Eragrostion cilianensi-minoris*).

- 1 – XBH01. *Hordeetum murini*
- 2 – XBH02. *Hordeo murini-Brometum sterilis*
- 3 – XBH03. *Linario-Brometum tectorum*
- 4 – XBI01. *Hyoscyamo nigri-Malvetum neglectae*
- 5 – XBI02. *Malvetum pusillae*
- 6 – XBI03. *Polygono arenastri-Chenopodietum muralis*
- 7 – XBI04. *Malvo neglectae-Chenopodietum vulvariae*
- 8 – XBI05. *Matricario discoideae-Anthemidetum cotulae*
- 9 – XBJ01. *Chenopodietum botryos*
- 10 – XBJ02. *Bromo tectorum-Corispermum leptopteri*
- 11 – XBJ03. *Plantagini arenariae-Senecionetum viscosi*
- 12 – XK01. *Digitario sanguinalis-Eragrostietum minoris*
- 13 – XK02. *Portulacetum oleraceae*
- 14 – XK03. *Eragrostio poaeoidis-Panicetum capillaris*
- 15– XK04. *Cynodontetum dactyli*

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Počet snímků	28	35	15	49	4	2	12	11	10	8	10	11	13	8	11
Počet snímků s údaji o mechovém patře	4	10	3	6	3	0	2	0	4	8	8	3	9	2	2

Bylinné patro

Hordeetum murini

<i>Sisymbrium loeselii</i>	25	9	.	2	.	.	.	10	.	.	9	.	.	9
----------------------------	----	---	---	---	---	---	---	----	---	---	---	---	---	---

Hordeo murini-Brometum sterilis

<i>Bromus hordeaceus</i>	18	37	20
--------------------------	----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Linario-Brometum tectorum

<i>Lappula squarrosa</i>	.	.	13
--------------------------	---	---	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Hyoscyamo nigri-Malvetum neglectae

<i>Mercurialis annua</i>	.	.	.	18	.	.	8	9
--------------------------	---	---	---	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Malvetum pusillae

<i>Malva pusilla</i>	100	.	.	9
----------------------	---	---	---	---	-----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Polygono arenastri-Chenopodietum muralis

<i>Sonchus oleraceus</i>	21	9	.	16	.	100	33	.	10	13	.	.	31	38	18
--------------------------	----	---	---	----	---	-----	----	---	----	----	---	---	----	----	----

Malvo neglectae-Chenopodietum vulvariae

<i>Chenopodium vulvaria</i>	100
-----------------------------	---	---	---	---	---	-----	---	---	---	---	---	---	---	---

Matricario discoideae-Anthemidetum cotulae

<i>Potentilla anserina</i>	.	.	.	10	.	.	.	64
<i>Leonurus cardiaca</i> s. l.	4	3	.	10	25	.	.	18
<i>Poa annua</i>	29	14	7	39	50	.	58	82	20	.	10	18	15	.

Tabulka 5 (pokračování ze strany 171)

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
<i>Chenopodieturn botrys</i>															
<i>Microrrhinum minus</i>	.	.	7	.	25	.	.	.	40
<i>Amaranthus albus</i>	20	13
<i>Bromo tectorum-Corispermum leptopteri</i>															
<i>Salsola kali</i> subsp. <i>rosacea</i>	100
<i>Verbascum phlomoides</i>	10	38
<i>Epilobium collinum</i>	25
<i>Plantagini arenariae-Senecionetum viscosi</i>															
<i>Plantago arenaria</i>	90
<i>Corynephorus canescens</i>	70
<i>Anthemis ruthenica</i>	40
<i>Filago minima</i>	40
<i>Lepidium densiflorum</i>	30
<i>Androsace septentrionalis</i>	10
<i>Cerastium pumilum</i> s. l.	20
<i>Trifolium arvense</i>	4	40
<i>Digitario sanguinalis-Eragrostietum minoris</i>															
<i>Digitaria ischaemum</i>	64
<i>Panicum miliaceum</i>	18
<i>Eragrostio poaeoidis-Panicetum capillaris</i>															
<i>Panicum capillare</i>	100
<i>Atriplex tatarica</i>	14	8	75	.	.	.
<i>Diplotaxis tenuifolia</i>	9	.	50	.	.
<i>Berteroa incana</i>	14	10	.	10	9	.	63	.
<i>Rumex patientia</i>	25	.	.
<i>Sinapis arvensis</i>	.	.	7	6	50	.	.
<i>Medicago lupulina</i>	14	14	33	2	.	.	.	27	.	.	.	18	8	63	18
<i>Lolium perenne</i>	64	29	13	47	50	.	50	18	20	.	10	27	31	75	18
<i>Carduus acanthoides</i>	18	11	.	2	.	.	.	18	38	.
<i>Cynodontetum dactyli</i>															
<i>Cynodon dactylon</i>	100	.
Diagnostické druhy pro dvě a více asociací															
<i>Hordeum murinum</i>	100	43	13	6	.	.	17	8	.	.
<i>Bromus sterilis</i>	71	100	13	25	.	9
<i>Lepidium ruderale</i>	32	14	13	14	.	50	25	9	10	.	10	55	8	63	.
<i>Sisymbrium officinale</i>	18	34	7	37	.	50	.	27
<i>Bromus tectorum</i>	25	14	100	20	.	60	.	.	63	.	9
<i>Urtica urens</i>	.	6	.	47	.	100	17	27
<i>Anthemis cotula</i>	.	.	.	22	50	.	.	100
<i>Malva neglecta</i>	18	9	.	100	25	100	50	55
<i>Chenopodium murale</i>	.	.	.	4	25	100	8
<i>Polygonum aviculare</i> agg.	46	31	13	71	75	.	83	55	70	13	10	82	62	50	18

Jednoletá vegetace polních plevelů a ruderálních stanovišť (*Stellarietea mediae*)

Tabulka 5 (pokračování ze strany 172)

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
<i>Persicaria mitis</i>	18	25	.
<i>Chenopodium botrys</i>	100	88
<i>Senecio viscosus</i>	4	60	88	.	9	.	.	9
<i>Chenopodium glaucum</i>	.	.	.	6	25	.	8	18	40	50
<i>Sisymbrium altissimum</i>	7	70	63	20
<i>Eragrostis minor</i>	20	.	10	91	31	.	9
<i>Oenothera biennis</i> s. l.	20	25	20
<i>Conyza canadensis</i>	29	20	33	20	.	.	17	27	60	50	40	36	8	100	64
<i>Setaria viridis</i>	.	3	30	.	30	36	15	88	18
<i>Digitaria sanguinalis</i>	.	3	.	2	10	.	10	64	31	75	.
<i>Setaria verticillata</i>	11	.	.	2	55	8	75	9
<i>Portulaca oleracea</i>	10	36	100
<i>Amaranthus retroflexus</i>	4	11	.	18	25	50	8	.	10	13	10	18	8	88	45

Ostatní druhy s vyšší frekvencí

<i>Taraxacum sect. Ruderalia</i>	64	66	33	35	25	100	58	36	.	.	10	73	54	50	18
<i>Chenopodium album</i> agg.	43	26	40	41	.	50	58	9	40	63	20	27	38	50	27
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	57	46	33	49	50	50	33	36	.	.	27	15	.	.	.
<i>Plantago major</i>	36	23	.	51	.	50	42	55	10	.	.	45	8	50	.
<i>Artemisia vulgaris</i>	64	34	27	22	25	.	.	18	30	.	10	.	8	.	64
<i>Convolvulus arvensis</i>	39	40	27	14	25	.	8	.	20	.	.	55	31	63	27
<i>Tripleurospermum inodorum</i>	32	40	13	16	50	50	.	.	20	38	10	55	15	.	9
<i>Achillea millefolium</i> agg.	32	31	27	14	.	.	8	18	10	.	20	18	15	13	36
<i>Elytrigia repens</i>	32	31	20	6	25	.	17	.	10	.	10	36	15	50	18
<i>Plantago lanceolata</i>	14	17	.	20	25	.	17	55	.	.	20	9	.	25	18
<i>Matricaria discoidea</i>	18	9	7	31	50	.	8	45	.	.	.	18	8	.	.
<i>Lactuca serriola</i>	39	37	20	4	20	25	9
<i>Urtica dioica</i>	11	26	7	24	50	.	.	55	9
<i>Poa pratensis</i> s. l.	25	23	27	6	.	.	8	.	20	.	30	9	.	50	.
<i>Geranium pusillum</i>	18	37	13	12	25	.	.	36	8	.	.
<i>Ballota nigra</i>	32	29	7	18	.	.	.	27
<i>Atriplex patula</i>	25	26	13	14	25	.	8	.	10	13	.	9	.	.	.
<i>Stellaria media</i> agg.	14	26	13	20	.	.	17	15	.	.
<i>Trifolium repens</i>	18	9	13	8	.	.	8	36	10	.	.	.	15	.	18
<i>Cirsium arvense</i>	25	17	.	4	20	25	10	.	8	.	18
<i>Descurainia sophia</i>	14	17	7	16	50	.	.	9	8	.	.
<i>Galinsoga parviflora</i>	14	9	7	20	.	.	8	.	10	.	.	9	8	.	.
<i>Lamium album</i>	7	17	.	14	.	.	.	27	.	.	.	18	.	.	.
<i>Arrhenatherum elatius</i>	7	23	20	50	18	.
<i>Galium aparine</i>	7	23	20	2	8	.	18	.
<i>Poa compressa</i>	14	3	33	30	.	.	9	8	.	9
<i>Dactylis glomerata</i>	25	9	7	4	8	.	9	.
<i>Fallopia convolvulus</i>	14	11	13	.	25	25
<i>Silene latifolia</i> subsp. <i>alba</i>	18	6	13	2	20	.	.	.	9
<i>Senecio vulgaris</i>	4	6	.	8	.	.	.	9	.	.	.	27	8	.	9
<i>Potentilla argentea</i>	.	3	27	4	.	.	8	9	.	.	20	9	.	.	.
<i>Arenaria serpyllifolia</i> agg.	.	6	27	2	10	.	30	9	.	.	.
<i>Calamagrostis epigejos</i>	.	3	7	30	50	18

Jednoletá vegetace polních plevelů a ruderálních stanovišť (*Stellarietea mediae*)

Tabulka 5 (pokračování ze strany 173)

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
<i>Viola arvensis</i>	.	20	7	.	50	10
<i>Persicaria lapathifolia</i>	4	.	.	8	.	.	.	9	.	25	.	.	.	25	.
<i>Arctium tomentosum</i>	4	3	.	6	25	.	.	18
<i>Echium vulgare</i>	4	.	27	10	.	10	.	.	.	9
<i>Cirsium vulgare</i>	4	3	7	.	25	.	.	9	.	25
<i>Artemisia absinthium</i>	.	.	20	4	25	.	.	9
<i>Reseda lutea</i>	4	10	13	10	.	.	25	.
<i>Anagallis arvensis</i>	4	3	.	.	25	.	.	18	9	.	.
<i>Veronica polita</i>	.	11	.	2	25
<i>Chenopodium ficifolium</i>	.	6	.	4	.	50	.	9
<i>Tanacetum vulgare</i>	9	20	25	.	9	.	.	.
<i>Rumex acetosella</i>	.	.	7	9	.	.	30
<i>Centaurea stoebe</i>	.	.	27	10
<i>Onopordum acanthium</i>	4	.	13	.	25	.	.	9
<i>Persicaria hydropiper</i>	45
<i>Lamium amplexicaule</i>	.	6	.	.	25	8	.	.
<i>Asperugo procumbens</i>	.	9	.	.	25
<i>Myosotis arvensis</i>	.	3	20
<i>Sedum acre</i>	.	.	27
<i>Solanum nigrum s. l.</i>	.	.	.	6	.	50
<i>Carex hirta</i>	20	9	.	.	9
<i>Agrostis stolonifera</i>	27
<i>Bidens tripartita</i>	27
<i>Chenopodium rubrum</i>	9	20
<i>Tussilago farfara</i>	20	13
<i>Consolida regalis</i>	.	3	.	.	25
<i>Ranunculus repens</i>	.	3	.	.	25
<i>Euphorbia cyparissias</i>	20
<i>Veronica dillenii</i>	20
<i>Stachys annua</i>	25
<i>Silene noctiflora</i>	25

Mechové patro

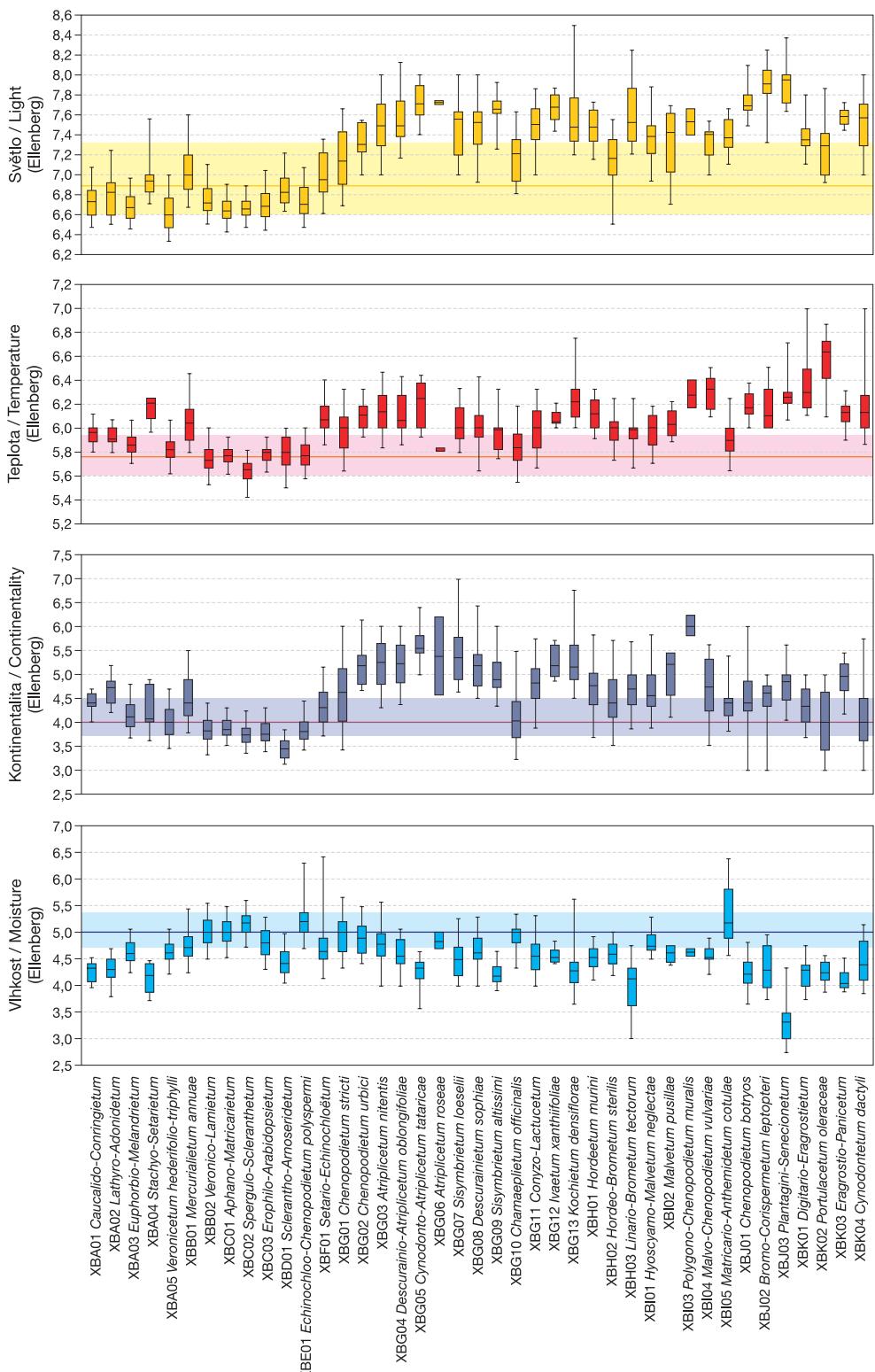
Diagnostické druhy pro dvě a více asociací

<i>Bryum argenteum</i>	25	-	50	-	25	.	.	67	22	100
------------------------	----	---	---	---	---	---	---	----	---	----	---	---	----	----	-----

Ostatní druhy s vyšší frekvencí

<i>Ceratodon purpureus</i>	25	-	.	-	50	.	25	33	.	.
<i>Tortula acaulon</i>	25	10	-	.	-
<i>Barbula unguiculata</i>	25	10	-	.	-

Jednoletá vegetace polních plevelů a ruderálních stanovišť (*Stellarietea mediae*)

Jednoletá vegetace polních plevelů a ruderálních stanovišť (*Stellarietea mediae*)

